

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר** ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש למגידי שיעור "דף היומי"
חזנים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה החשובה רודפת צדקה וחסד
מרת **ורדה שניצר** ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

מסכת מנחות צ"ה-ק"א

בס"ד, י' סיון תשע"א

גליון מס' 629

השבוע בגליון

- מצוות ידיעת התורה - האם בימינו השוכח את תלמודו עובר איסור?
- החשיבות המופלגת ברכישת דרכי הלימוד
- תלמיד חכם אינו רשאי לשכוח את חידושי תורתו!

- היכן יש למקם את חנוכיית בית הכנסת
- טעם הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת
- בתי כנסת במזרח ירושלים
- עדותו של ה"חתם סופר"

אכילת בשר חי

דבר העורך

כשהרב צ"ל חתם על שטר

במנות חז"ל את מעלותיה של התורה הריהם אמורים (אבות פרק ו' משנה ז'): "גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם הבא". התורה "תורת חיים" היא, וכלשון הפסוק (משלי ג/יח): "עץ חיים היא למחזיקים בה". זכות לימוד התורה מצילה את האדם מכל גזרות רעות, ומסייעת לו לעולם הבא ואף בחיי העולם הזה, כפי שניתן ללמוד מהמעשה שלפנינו, שנוהג היה לספר גבאי בית הכנסת סוכטשוב בבני ברק, הרה"ח ר' אברהם יעקב פרידמן ז"ל:

היה זה לפני כשלושים שנה, בימי חייו של הגה"צ ר' שמואל צבי קובלסקי זצ"ל ששימש כרב בית המדרש וראש הכולל דחסידי סוכטשוב, ואשר יום הזיכרון שלו חל בימים אלו.

שמש בני ברקית שלחה את קרניה הלוהטות על העיר כולה, והמזגן הישן של בית הכנסת פעל בקול רעש גדול, בניסיון נואש להקל מעט מהחום המעיק.

מאן דהוא הציב כוסות ובקבוק סודה קר על אחד השולחנות, וכמה ממתפללי בית הכנסת הסבו סביבו כשהם מערים אל פיהם מהמשקה הצונן.

שמחה רבה היתה שרויה על פני המטובים, הם, אנשים באים בימים שעברו לא מעט בימי חייהם, עומדים להתחיל בעז"ה ללמוד את המחזור החדש של הדף היומי. לחלק נכבד מהם זו אינה הפעם הראשונה, שכן משתתפים הם כבר זמן רב בשיעורו של רב בית הכנסת הגה"צ ר' שמואל צבי קובלסקי זצ"ל.

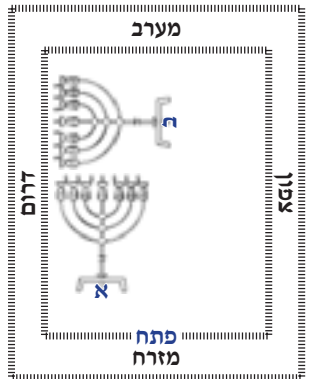
הרב עמד במקומו כשבת שחוק שהיתה בת לווייתו הקבועה, תלויה לו גם היום בזוויות פיו, הפעם ביתר שאת. רואה הוא את שומעי לקחו, שעברו עמו כבר דרך ארוכה ושמה הוא בשמחתם הרבה שזכו להגיע לקראת יום גדול ונכבד זה.

שנים רבות מסר הרב זצ"ל שיעורים בדף היומי תמידין כסדרן, ואף זכה במסגרת זו לסיים את הש"ס כמה פעמים.

יהודי יקר היה בבני ברק, ר' חיים ליכט ז"ל, שביום

דף צח/ב מזרח ומערב היו מונחין

היכן יש למקם את חנוכיית בית הכנסת

מנהג ישראל, שיסודו בתקופת הראשונים, להדליק את נרות החנוכה גם בבית הכנסת ("שולחן ערוך" או"ח סימן תרע"א סעיף ז'), זאת מלבד הנרות שמצווה על כל איש להדליק בביתו. בנוגע למיקומה המדויק של החנוכייה בבית הכנסת, קיימים מספר נידונים מעניינים, והפוסקים ביקשו לקבוע את הכרעתם על פי סוגייתנו העוסקת באופן מיקום מנורת הזהב בבית המקדש.

מנורת בית המקדש: מנורת בית המקדש הוצבה בדרום ההיכל. מאחר שפתח ההיכל היה בצד מזרח, הרי שהמנורה היתה לשמאלו של הנכנס. הכל מסכימים כי המנורה הוצבה בצד דרום, אלא שלדעת רבי אלעזר בן רבי שמעון הניחו את המנורה באופן

שהקנה הראשון היה קרוב לצד דרום והקנה האחרון היה קרוב לצד צפון - אפשרות א' באיור, ואילו רבי סובר שקני המנורה היו מסודרים מצד מזרח לצד מערב במקביל לקיר הדרומי של ההיכל - אפשרות ב' באיור.

להלכה, כתב בעל "תרומת הדשן" (סימן ק"ד) והביאו ה"בית יוסף" (או"ח סימן תרע"א אות ז' ד"ה ומצווה להניחה), כי מאחר שהלכה כרבי מחבירו (עירובין מו/ב), עלינו לקבוע כדעת רבי, שקני המנורה היו מסודרים לאורך הקיר הדרומי של ההיכל, וכן כתב רש"י (במדבר ח/ב). ברם, הרמב"ם (הל' בית הבחירה פ"ג הל' י"ב) והסמ"ג (עשין קס"ג) כתבו להלכה כדעת רבי אלעזר בן רבי שמעון, ומפרשי הרמב"ם דנו בדבר. כדי לדעת אם יש לקשר בין מיקומה של מנורת המקדש לחנוכיית בית הכנסת, שומה עלינו לבדוק מה טעם נהגו להדליק חנוכייה בבית הכנסת.

טעם הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת: ה"בית יוסף" (שם) כותב כי הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת נועדה עבור האורחים שאין באפשרותם לקיים את המצווה, כפי שתקנו לקדש בליל שבת בבית הכנסת בעבור האורחים ("שולחן ערוך" או"ח סימן רס"ט). ה"כל בו" (סימן מ"ד) כתב טעם נוסף, כי ההדלקה בבית הכנסת נועדה לפרסם את הנס בפני-כל ולסדר את הברכות בפיות הקהל. ואילו הריב"ש (שו"ת סימן קי"א) כתב, כי מנהג ותיקין זה הוא משום פירסומא ניסא, מאחר שלא היתה אפשרות לקיים את המצווה כתקנה, בפתח הבית, משום חשש מן הערלים שהתנכלו להם. טעם נוסף כתב ה"כל בו", כי בית הכנסת הוא 'מקדש מעט', והדלקת נרות החנוכה בבית הכנסת, היא מעין זכר למקדש.

צעילוי נשמת

מרת **שיינדל ז'יטניצקי** ע"ה
ב"ר מרדכי ז"ל
נלב' ע"י בסיון ה'תשס"ד
תנצב"ה
הונצחה ע"י ידידינו בני המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **רבקה גרטלר** ע"ה
ב"ר ישראל ז"ל
נלב' ע"י בסיון תשס"ח
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

ר' **אהוד (אודי) סגל** ז"ל
בן יבדלחט"א ר' מנחם סגל הי"ו
נלב' ע"י בסיון תשס"ג
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

להלכה, כתב הטור (או"ח סימן תרע"א) בשם הסמ"ק (סימן ר"פ), וכן ה"שולחן ערוך", כי יש למקם את החנוכייה בצד דרום של בית הכנסת, כשם שהיה במקדש. עם זאת, אנו מוצאים כי קהילות מסוימות נהגו להדליק את החנוכייה בצפון בית הכנסת ("דרכי משה" שם), ויש להבין מה ראו על ככה.

העדפת צד שמאל על פני צד דרום: הגאון רבי בצלאל שטרן זצ"ל (שו"ת "בצל החכמה" ח"ב סימן נ) מבאר באופן נאה את השינוי שרבני אותן קהילות ראו לנכון לכוון במיקום המנורה. שהנה, במערבה של ארץ ישראל, ארון הקודש ממוקם במזרח בית הכנסת ופתח בית הכנסת הוא בצד מערב. נמצא, שלעולם אין אפשרות למקם את החנוכייה באופן זהה למיקום המנורה בבית המקדש. שכן, בבית המקדש המנורה עמדה בצד דרום והיתה לשמאלו של הנכנס, ואילו בבית הכנסת, אם היא ממוקמת בצד דרום, היא בימינו של הנכנס. מעתה, היו קהילות שהעדיפו למקם את המנורה בצד שמאל של הכניסה לבית הכנסת, אף על פי שצד זה הוא צפון.

בתי כנסת במזרח של ירושלים: לאור האמור, מוסיף בעל "בצל החכמה", כי בתי כנסת הבנויים במזרח של ירושלים, אינם רשאים להניח את המנורה בצד צפון לכל הדעות, שהרי צדדיו של בית כנסת זה זהים לחלוטין לצדדי המקדש - הפתח במזרח וצד דרום הוא בצד שמאל של הנכנס. [עיין שם עוד שדן לגבי בתי כנסת שארון הקודש שלהם בצד צפון או בצד דרום]. להלכה נקטו הפוסקים ("שולחן ערוך" שם), כי בכל בתי הכנסת בעולם, יש להניח את החנוכייה בכותל דרום.

היש להותיר מרווח בין החנוכייה לבין קיר בית הכנסת: דיון נוסף, מעניין לא פחות, אנו מוצאים לגבי המרווח שיש להותיר בין המנורה לבין קיר בית הכנסת.

עדותו של ה"חתם סופר": ה"חתם סופר" זצ"ל (שו"ת או"ח ח"א סימן קפ"ו) כותב: "בכל קהלות גדולות שעברתי, שהיה יסודותן בהררי קודש על ידי גאוני קדמאי, ראיתי שהמנורה עומדת בדרום בית הכנסת והמדליק עומד אחוריו לדרום ופניו לצפון ומתחיל מימינו שהוא הנר הסמוך לארון הקודש". לדעתו, אסור לוותר בשום אופן על כך שהנר הסמוך לארון הקודש יודלק ראשונה. והנה, מאחר שהמדליק מתחיל בנר הימני, נמצא, שאם יעמוד כשפניו לדרום, הוא ידליק תחילה את הנר הסמוך לפתח בית הכנסת. לפיכך, עליו לעמוד בין הקיר הדרומי לבין החנוכייה, ואז, צד ימינו הוא הצד הסמוך לארון הקודש. על הקפדה זו, להדליק תחילה את הנר הסמוך לארון הקודש, למד ה"חתם סופר" מבית המקדש שבו הדליקו תחילה את הנר הסמוך לארון הברית (עיין "משנה ברורה" סימן תרע"א ס"ק מ"ג, שהביא את דברי החת"ס ללא חולק).

ברם, מדברי ה"בית יוסף" (שם) שכתב, כי יש לקבוע את החנוכייה בכותל, למדו האחרונים, כי לדעתו מדליק הנרות אינו עומד בין הכותל לבין המנורה, ואכן הוא מדליק תחילה את הנר הימני, הסמוך לפתח, למרות שאינו סמוך לארון הקודש (שו"ת "דברי ישראל" סימן רי"א, ושו"ת "בצל החכמה" שם. וראה מאסף "תל תלפיות" שנת תרצ"א, חוברת ל"ח מכתב ז', שם האריך הגרי"ש יונגרייז להוכיח שגם בבית המקדש היתה המנורה צמודה לכותל היכל, ושלא כדברי ה"חתם סופר", והובאו דבריו ב"ליקוטי הערות" שעל שו"ת חתם סופר). בעל "בצל החכמה" כותב, כי יתכן שדברי ה"חתם סופר" נסובים על בתי כנסת שבהם החנוכייה קרובה לארון הקודש, או אז יש להקפיד להדליק את הנר הסמוך אליו. אולם, אם המנורה אינה קרובה אליו, אין צורך להקפיד על כך (ועיין בשו"ת "שבט סופר" סימן כ"ד).

דף צט/ב והבבליים אוכלים אותו כשהוא חי
אכילת בשר חי

"אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן" (פסחים כד/ב). הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד מדגיש את הדברים ומפרט ("קובץ שיעורים" פסחים אות צ"ו): "זה כלל גדול, כי כל דיני התורה לא נאמרו רק כדרכם ולא שלא כדרכם [מלבד המקומות שבהם יש דרשה מיוחדת להוציא מכלל זה], ומשום הכי האוכל שלא כדרך אכילה פטור, וכן באכילה של מצווה, אם אכל שלא כדרך אכילה לא קיים המצווה". זאת, לאור שיטתו של בעל "משנה למלך" (הל' יסודי התורה פ"ה הל' ח'), שכפי שעבירה שנעשתה שלא כדרכה אין חייבים עליה, כך אין יוצאים ידי חובת מצווה אם היא נעשית שלא כדרך.

סוגייתנו מעוררת דיון בכלל זה. בגמרתנו מסופר, כי ביום הכיפורים שחל בערב שבת הבבליים היו אוכלים בליל שבת את בשר שעיר החטאת החיצונה של יום הכיפורים כשהוא חי, לא מבושל, מאחר שאי אפשר לבשלו בשבת. לכאורה, מאחר שאכילת בשר חי נחשבת אכילה שלא כדרכה, כיצד הם קיימו באופן זה את מצוות אכילת בשר הקדשים.

בעל "תפארת ישראל" (משניות, בועז ג) מחדש, כי מאחר שהבבליים היו רגילים לאכול כן, כלפיהם אכילה זו נחשבת כאכילה רגילה.

חם זה פסע גם הוא אל בית הכנסת לתפילת המנחה.

כנס ר' חיים אל השטיבל, ובעמדו על מפתן הדלת נאנח אנחה כבדה. "הכנס ר' חיים והשב את ליבך בכוס סודה" פנו אליו המתפללים, והוא מתיישב לידם, אך נפשו מרה עליו. זמן לא רב חלף עד ששקע ר' חיים בשיחה עמוקה עם חבריו משכבר הימים ובפניהם פרש את אשר על ליבו.

"מי כמונו יודע", נאנח ר' חיים, "החיים מלאים תלאות, שלא לדבר על השואה שעברנו". הזקנים כולם, נהנו בראשיהם במרץ ור' חיים המשיך ודיבר. "לצערי הרב לא זכיתי ללמוד את הדף היומי בקביעות. פעם, נזכר ר' חיים, לפני שנים רבות, כשהייתי גר בעפולה, משך אותי יהודי יקר לשיעור גמרא שהתקיים מידי צהרים, במשך תקופה ארוכה הופעתי באותו שיעור, אך מעולם לא זכיתי לסיים את הש"ס.

היום, פנה ר' חיים אל קהל מאזיניו המרותקים, שכונסתי אל בית הכנסת וראיתי אתכם בשמחתכם הרבה, המה ליבי מרוב צער על שאין חלקי עם חלקכם".

"גו", פנה אליו הישיש שבחבורה תוך שהוא מיטיב את ישיבתו "אף פעם לא מאוחר, היום עומדים אנו בתחילת המחזור של לימוד הדף היומי ואתה יכול להתחיל ולהצטרף אלינו ולהנות מזיו התורה".

ר' חיים הניף את ידיו בתנועת ביטול ואמר: "חבל, כה חבל, השנים חולפות ועוברות לבל שוב ראשי כבר עוטה שער שיבה, רגלי גם הן כבר אינן ממושעות לי כבימים עברו, ואני אין בכחי להתחיל ללמוד את הש"ס במסגרת הדף היומי. לו לפחות הייתי יודע שאזכה לסיימו, היה הדבר נותן בי כח ותעצומות נפש לזה. אך בגיל כמו שלי, מי יודע מה ילד יום". לגם ר' חיים מעט סודה ושקע בהרהורי.

מן הצד עמד רב בית הכנסת הגה"צ ר' שמואל צבי קובלסקי זצ"ל והביט ביהודי הקשיש המשתוקק ללמוד תורה בערב ימיו, ורחמיו נכמרו.

לרגע קט נפגשו עיניהם של הרב ור' חיים והם הביטו זה בזה. מי כמו הרב יוכל להבין אותי סח ר' חיים לעצמו וממחשבה למעשה קם ממקומו וניגש אל הרב, שעמד בניחותא ושמע בשנית את דבר המעשה.

משסיים ר' חיים ז"ל את דבריו נטל רבי שמואל צבי את ידו ושילבה בזרועו של ר' חיים והשניים יצאו אל הרחבה שלפני בית הכנסת.

השמש כבר עמדה לשקוע ורוח קלה החלה לנשב על פניהם של האנשים כשרבי שמואל צבי פתח את דבריו. "עסק יש לי בשבילך, עסק טוב", אמר לר' חיים שעמד מהילוכו ועשה את אזניו כאפרכסת.

גבאי בית הכנסת יצא אל החצר וקרא לרבי שמואל צבי ולר' חיים לתפילת מנחה, לאחריה חזרו השנים אל החצר והמשיכו בשיחתם.

"עסק", אמר רבי שמואל צבי, "הוא עסקה הנרקמת בין שני צדדים וקיומו מותנה בכך שכל צד מתחייב למלא את התחייבויותיו. אני מתחייב לך ר' חיים", אמר רבי שמואל צבי כשפניו מרצינות, "אם תקבל על עצמך ללמוד בקביעות את הדף היומי בלא הפסקות כל שהן, לבד מאונס או מחלה וכדו', אתפלל שתזכה להאריך ימים ולסיים את הש"ס כולו ולא יאונה לך כל רע". ר' חיים תפס בשתי ידיו את ידו של הרב זצ"ל ובעיניים בורקות שאל: "הרב מבטיח? מבטיח?!", "ודאי וודאי" אמר לו הרב, "אם כך" פנה ר' חיים "אני רוצה מכתב חתום מכבוד הרב שבו נחתום על העסק שלנו לזכרון עולם".

ומדיבור למעשה, ישבו השניים בבית הכנסת כשמסביבם עומדים המתפללים כשהפעם עיניהם כלות, הן מי לא רוצה הבטחה חתומה שכזו. בשתיית "לחיים" חגיגית נחתם השטר עם עדים כדת וכדין, לעיניהם של באי השיעור שזכו לחוות

בעל "תפארת ישראל" סבר, כי אכילת בשר חי משונה היא, ולפיכך הוא נזקק לתירוץ זה. ברם, אחרונים רבים סבורים, כי אכילת בשר חי אינה משונה כל עיקר! וממילא, אין לתהות כיצד הבבליים קיימו את מצוות אכילת בשר הקדשים (עיין "מנחת חינוך" מצווה ז' שהוכיח כן מסוגייתנו, ועיין "ביאור הלכה" סימן תרי"ב סעיף ו').

ואילו בעל ה"בית הלוי" זצ"ל (ח"ג סימן נ"א אות ד') טוען: אכן כן, מצוות אכילה אינה יכולה להתקיים על ידי אכילת בשר חי, משום שזו אכילה שלא כדרכה, ברם, מצוות אכילת קדשים שונה משאר מצוות האכילה שבתורה. את שיטתו פרסנו בעבר בהרחבה [מסכת זבחים, מאמר "מצוות אכילת קדשים כיצד?"], ונחזור עליה בקצרה. לדעתו, כל מצוות האכילה, עיקרן, שהאדם המצווה במצווה יאכל את אשר הורוהו. אולם, במצוות אכילת קדשים התורה הטילה על בעל הקרבן לדאוג לכך שבשר הקרבן יאכל עד תום הזמן שנקצב לאכילתו. מעתה, בין אם אכלוהו מבושל ובין אם אכלוהו חי, המטרה, שהיא אכילת הבשר, התקיימה.

הרש"ש מעיר, כי מדברי בעלי התוספות בסוגייתנו עולה, כי הבבליים לא התיימרו לקיים את מצוות אכילת קדשים כלל, כל כוונתם היתה להמנע מאיסור "נותר" הנוצר כאשר בשר קרבן נותר לאחר הזמן הקצוב לאכילתו. לפיכך, הם אכלוהו חי ובלבד שלא יעברו על האיסור. ממילא, אין כל מקום לשאלה כיצד הם קיימו את מצוות אכילת בשר הקרבן על ידי אכילתו בדרך משונה (ועיין "אבי עזרי" הל' מעשה הקרבנות פ"י הל' א' אות ג' מה שכתב לחלק בין שיעור אכילה ששמו אכילה, לבין שלא כדרך, שאין כאן צורת אכילה כלל).

האם ניתן ללמוד מכאן, כי לדעת בעלי התוספות אכילת בשר חי נחשבת אכילה שלא כדרכה? יש הסבורים כי אין כל הוכחה. שכן, דין מיוחד נאמר בקדשים שיש לאכול את בשרם "למשחה" - לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים. לפיכך כתבו בעלי התוספות כי הבבליים לא קיימו את מצוות אכילת הקדשים, שהרי דין מיוחד נאמר בהם, לאכלם כדרך המלכים [תירוץ זה הוא חידוש גדול לדינא, ובפשטות, מצוות אכילת קדשים מתקיימת גם בלא "למשחה"] (עיין "חזון יחזקאל" מנחות עמוד כ', שו"ת "כתב סופר" או"ח סימן י"ח, צ"ו, וב"משמר הלוי" זבחים סימן קכ"ד, קכ"ז).

דף צט/ב כל המשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו

מצוות ידיעת התורה - האם בימינו השוכח את תלמודו עובר איסור?

"ואמר ריש לקיש: כל המשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו, שנאמר, השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים", ויש אומרים בגמרתנו שהמשכח דבר מתלמודו עובר על שלשה לאווין! מלבד האמור בגמרתנו, נאמר עוד בגמרא (יומא לח/ב) כי המשכח מתלמודו ממיט על עצמו רעות, ואף במשנה (אבות פרק ג' משנה ח) שינונו: "כל השוכח דבר אחד ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו...". במאמר זה נברר אלו חלקים מן התורה יש לזכור בכל עת, האם בימינו מצווה זו תקפה, והאם חובה על תלמיד חכם לזכור את חידושי התורה שהתחדשו לו.

הנותר על כנו האיסור, לאחר העלאת תורה שבעל פה על הכתב: בהגדרת איסור חמור זה של שכחת התורה ובתקפותו, נחלקו גאוני ישראל. בעל "שולחן ערוך הרב" (הל' תלמוד תורה פ"ב הל' ד') נוקט, כי דין זה נוהג למעשה גם בימינו, וכל שבידו לחזור על תלמודו ולזכרו ואינו עושה כן, עובר על איסור זה. ואילו הגאון רבי חיים מוואלאזין זצ"ל ("כתר ראש" אות ס"ז) חולק וסובר, כי האיסור לשכוח את התורה מתייחס לתקופה שבה התורה נלמדה בעל-פה ולא מתוך הכתובים, אך לאחר שהתורה שבעל פה הועתקה אל הכתב, נמוג האיסור.

מצוות התורה אינן משתנות: כמובן שיש להבין היטב את דבריו, שהרי איש אינו מעלה בדעתו שהתורה תשתנה מדור לדור, כפי שכתב בעל "שולחן ערוך הרב" בנהמת לבו: "שמצוות התורה לא תשתנה בשינוי הדורות ולא יחליף דתו לעולמים".

איסור שכחת התורה, לכל תפסק השושלת: הגר"ז מבריסק זצ"ל (עה"ת פרשת ואתחנן) מבאר, כי הגר"ח מוואלאזין סובר, שאיסור שכחת התורה אינו מתייחס למצוות תלמוד תורה הפרטית של כל אדם, אלא לחובה המוטלת על כל אחד לדאוג לכל תשתכח התורה שבעל פה מן הדורות הבאים. כלומר, ברור לכל, כי מצוות תלמוד תורה צריכה להעשות באופן שהלומד ידע ויזכור את אשר הוא לומד (רמב"ם הל' תלמוד תורה פ"א הל' י"ב), ברם, איסור שכחת התורה מצווה על בני ישראל, לבל יגיעו למצב שבו הם ישכחו את הדברים שעליהם להעביר לבניהם אחריהם, לבל תשתכח תורה מישראל, חלילה. מעתה, לאחר שהתלמוד נחתם ונפסקה קבלת התורה שבעל פה איש מפי איש, אין כיום בנמצא אדם שעל ידי שכחת תלמודו עלול לגרום להפסקת השושלת של מסירת התורה מדור לדור. ואילו הגר"ז הבין, כי איסור שכחת התורה מתייחס לדברי התורה שהיהודי למד, ולפיכך אין בהעלאת תורה שבעל פה על הכתב כדי להזיח איסור זה ממקומו. לדעת הגר"ז, ראוי לכל יהודי לעמוד על כח זכרונו ועל פי זה לשלב חזרות בסדר לימודו - ראוי בספרו את פירוט צורת הלימוד לפי שיטתו, ואת סדר העדיפויות שיש להציב בלימוד.

מעמד נדיר במינו. כך אמנם היה, זכה ר' חיים ליכט ז"ל לשמוע וללמוד את הש"ס כולו מפי הגה"צ רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, ובהגיע היום הגדול של סיום הש"ס, אחז ר' חיים ז"ל את השטר כשכולו התרגשות ונופף בו לכל עבר: "מורי ורבותי עליכם לדעת, כי התורה היא כארון שנשא את נושאו, עלינו מוטל להקדיש את הזמן ללימוד התורה ועל ידי כך נראה ברכה והצלחה בכל". על ידי לימוד התורה זוכה האדם לברכה ואושר וכלשון חז"ל "תורה מגנא ומצלא", התורה מגינה ומצילה את האדם מכל רע. יהי רצון שאכן נזכה לעסוק בדברי תורה ולסיים

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. ספ: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

לעילוי נשמת

מרת **חנה גוטווקס** ע"ה

ב"ר ישראל עמנואל ז"ל נלב"ע ט"ו בסיון תשנ"ו

תנצב"ה

הנוצחה ע"י בנה וכלתה הר"ר **יוסף גוטווקס** זוג' מרת **גניה** ומשפ' שיחיו - אנגלווד ניו ג'רסי

לעילוי נשמת ההורים

אפרים פישל ב"ר קלונימוס קלמן פסח ז"ל

ומרת **מינגא** ע"ה ב"ר שמואל ז"ל **בש**

וילדיהם **יצחק ושלמה אהרן** הי"ד

נספו בשואה ז' סיון **תנצב"ה**

לעילוי נשמת

הר"ר **אברהם לוי** ז"ל

ב"ר זימל ז"ל נלב"ע י' בסיון תשל"ח

תנצב"ה

הנוצחה ע"י ידידנו ר' **יצחק רפפורט** ומשפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

ר' **פנחס רוזנפלד** ז"ל

ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע י"ב בסיון תשנ"ז

תנצב"ה

הנוצחה ע"י בנו וכלתו הר"ר **נחמן והניה רוזנפלד** שיחיו

לעילוי נשמת

הרב **בנימין נפחא** ז"ל

ב"ר משה ז"ל

נלב"ע י' בסיון תשמ"ח

תנצב"ה

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים שלמה גוטסגנדה** ז"ל

ב"ר ישראל שאול ז"ל נלב"ע י"ד בסיון תשנ"ו

תנצב"ה

הנוצחה ע"י נכדו ידידנו הר"ר **שאל חסדיאל** ומשפ' שיחיו - ב"ב

איסור שכחת התורה, כדי למנוע את שיבוש ההלכות: הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, ראש ישיבת חברון, כתב קונטרס ארוך בנידון (נדפס ב"אחר האספי"), והוא מגדיר את איסור שכחת התורה באופן אחר, תוך שהוא תומך את יסודותיו בדברי הראשונים. לדבריו, איסור שכחת התורה אינו נובע ממצוות לימוד התורה, אלא מן החשש ששכחת התורה תגרום לעיוות ההלכה ולשיבושה, עד כדי סטיה מקיום המצוות באופן הראוי. שהנה, תפקיד הלימוד הוא להביא לידי מעשה, ואם התלמוד יישכח, בלתי אפשרי להביא לידי מעשה את ההלכות המצויות בו ואת הדינים הכלולים בו.

החשיבות המופלגת ברכישת דרכי הלימוד: להסברו זה הוא מצרף מסקנה חשובה ביותר. אדם המסוגל ללמוד את כל התלמוד על כל הלכותיו ולא לאבד מהן אפילו אחת, מה טוב. ברם, כל עוד אדם לא הגיע לדרגה זו, כל יעסוק במסכת אחת בלבד וישנן אותה עד שיידע את כל הלכותיה, אלא תחילה עליו לרכוש לעצמו את דרכי הלימוד, את אופן החשיבה התלמודית, את צביון שורשי ההלכות ויסודות הדינים. וכל כך למה? שכן, אדם שישנן מסכת אחת על בוריה, אכן יידע את הטמון בה, אך לגבי שאר חלקי התורה וההלכותיה, הרי הוא בור ועם הארץ. ואילו רעהו אשר רכש את יסודות התלמוד, יידע היכן לשאול, הוא מזהה באלו מקרים יש להזהר, ובכוחו ללמוד את הנושא הנדרש לו כדרכו של תלמיד חכם ומורה הוראה. ואף כאשר לא יגיע להכרעה בשאלה, הוא יודע להעמיד שאלת חכם בפני הגדולים ממנו באופן הראוי ולקבל תשובה מדוייקת.

תלמיד חכם אינו רשאי לשכוח את חידושי תורתו! נסיים בחידוש מעניין מאד מבית מדרשו של הגאון רבי נפתלי צבי יהודה ברלין זצ"ל, הכותב ("הרחב דבר" דברים ט/ט), כי את איסור שכחת התורה אין למדים מגמרתנו, כי אם מן הגמרא ביומא (שם) האומרת: "ואמר רבי אלעזר, כל המשכח דבר מתלמודו גורם גלות לבניו, שנאמר ותשכח תורת אלקיך אשכח בניך גם אני". מגמרא זו אנו למדים, שמוטל איסור על היהודי לשכוח את תורת האלוקים. ואילו גמרתנו מחדשת איסור אחר: "כל המשכח דבר אחד מתלמודו" - תלמיד חכם אינו רשאי לשכוח גם את חידושי התורה שהתחדשו לו במהלך לימודו: "אזהרה על תלמידי חכמים העוסקים בחוקים ומשפטים שלא ישכחו מה שהעלו משנה שלהם מתוך העיון. וזהו לשון מתלמודו, היינו מה שלמד והוכיח בשכלו".

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת מנחות דף צ"ג • יום שישי ח' בסיון

קרבן של ילד

ילדים יקרם!
במשנה הנלמדת בדף היומי נאמר שילד שמיא קרבן אינו סומך את ידיו על ראש הקרבן!
ילד? קרבן?
אתם בודאי שואלים את עצמכם איזה ילד מביא קרבן? הרי ילד אינו חייב במצוות מן התורה ואפילו אם הוא רוצה להפריש קרבנות הוא איננו ילד.
המפרישים מסבירים שיתכן שמדבר בילד שאביו נפטר והוא ירש קרבן מאביו. במקרה זה על היורש להקריב את הקרבן (תוספות חדשים) על המשניות).
אפשרות נוספת: מדבר בילד שהיה מצורע, ובמקרה כזה אביו יכל להקדיש עבורו קרבן מצרע (רש"ט).

למנוי גליון לילדים חייג:
1700-500-151
חודש היכרות חינוך

מסכת חולין דבולה בה

לימוד הדף היומי + המאור המבואר + מאורות ההלכה

הלכות בשר וחלב והפרשת חלה כהוראת גדולי ישראל שליט"א

היחיד עם תמונות צבעוניות לכאר הסוגיות באופן מוחשי

במסכת חדשה מהודרת ומרהיבת עין

מאות תמונות והמחשבות

לפרטים והזמנות: 1-700-500-151